

**ЕКОНОМІЧНІ ТА БЕЗПЕКОВІ ВИКЛИКИ
СУЧАСНОГО БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА**

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РАДІОЕЛЕКТРОНІКИ

Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою

**ЕКОНОМІЧНІ ТА БЕЗПЕКОВІ ВИКЛИКИ
СУЧАСНОГО БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА**

Колективна монографія

Харків 2020

УДК 330.131

*Рекомендовано Науково-технічною радою
Харківського національного університету радіоелектроніки
(протокол №11 від 19.11.2020)*

Рецензенти

Труніна І. М., доктор економічних наук, професор, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського.

Тульчинська С. О., доктор економічних наук, професор, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

Белікова Н. В., доктор економічних наук, доцент, Науково-дослідний центр індустриальних проблем розвитку НАН України.

ISBN 978-966-659-289-0

Економічні та безпекові виклики сучасного бізнес-середовища: колективна монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. Т. В. Полозової. Харків: ХНУРЕ, 2020. 448 с.

Монографію присвячено дослідженню проблем господарювання економічних агентів на всіх рівнях управління та питанням забезпечення економічної безпеки діяльності окремих підприємств, галузей, регіонів та країни в цілому. Монографія є результатом теоретичних і практичних досліджень з удосконалення науково-методичного забезпечення функціонування суб'єктів господарювання на мікро- та макроекономічному рівнях.

Монографія базується на матеріалах I-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта».

Монографія призначена для науковців, викладачів, аспірантів, а також фахівців, що займаються дослідженням питань соціально-економічного розвитку та забезпечення економічної безпеки підприємств, галузей, регіонів та країни.

Відповідальність за зміст та достовірність матеріалів несуть автори. Редакція залишає за собою право не публікувати матеріали, що не відповідають формату видання, а також істотно змінювати зміст текстів за узгодженням з автором. Думка авторів може не співпадати з думкою членів редколегії.

ISBN 978-966-659-289-0

DOI: 10.30837/978-966-659-289-0

© Колектив авторів, 2020

© Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою, 2020

© Харківський національний університет радіоелектроніки, 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
------------	---

РОЗДІЛ 1

ТЕНДЕНЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД

<i>Baiba Šavriņa, Santa Sproģe-Rimša, Patrīcija Lipaja</i> ENTREPRENEURIAL EDUCATION TO PROMOTE THE CREATION OF OWN BUSINESS INSTEAD OF YOUTH UNEMPLOYMENT OR EMIGRATION (CASE OF LATVIA).....	11
<i>Sheiko Iryna, Storozhenko Oleksandra</i> EXPERIENCE OF EUROPEAN DIGITAL MARKET FUNCTIONING AND DIGITALIZATION IN UKRAINE.....	26
<i>Sheiko Iryna, Storozhenko Oleksandra</i> UKRAINE AND EASTERN EUROPEAN COUNTRIES: PROSPECTS FOR FURTHER DEVELOPMENT AGAINST THE COVID-19 PANDEMIC.....	38
<i>László Vértesy, Valéria Széplaki</i> OUTSOURCING INSURANCE RISKS AND REINSURANCE: EUROPEAN SOLUTIONS.....	48
<i>Бабайлов В. К., Приходько Д. О.</i> ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ АСПЕКТІВ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	56
<i>Діденко Є. В.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ТУРИСТИЧНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ КРАЇНИ.....	66
<i>Довгопол Н. В., Ігуменцева Н. В.</i> СТРАТИФІКАЦІЯ ГРУПИ РИЗИКУ ЯК ІНФОРМАЦІЙНА ОСНОВА ПРОТІЕПІДЕМІОЛОГІЧНИХ ВИТРАТ ДЕРЖАВИ.....	81
<i>Мурзабулатова О. В., Курденко О. В.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	90
<i>Носова О. В., Книш А. С.</i> АНАЛІЗ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ.....	104
<i>Овсюченко Ю. В., Пересада О. В.</i> МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ.....	112
<i>Прокопенко В. Ю., Каверіна Ю. В.</i> ВПЛИВ РЕЛІГІЇ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК.....	124

Степанова О. В.

МЕТОДИКА БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНОЇ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	132
---	------------

Шейко І. А., Курденко О. В.

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ.....	142
--	------------

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ СУЧАСНОГО БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА

Kolupaeva I. V., David Elie GOHI

METHODOLOGICAL ASPECTS OF RISK MANAGEMENT OF ENTERPRISES...	154
--	------------

Kolupaeva I. V., Tkachenko A. G.

DEFINITION OF THE CONCEPT «MECHANISM OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ENTERPRISE».....	162
---	------------

Геселева Н. В., Пронюк Г. В.

МОДЕЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА.....	169
---	------------

Довгопол Н. В., Ігуменцева Н. В.

АВТОМАТИЗАЦІЯ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	183
---	------------

Кирій В. В., Шелефонтьок В. Р.

КОМПЛЕКСНИЙ МЕТОД ОЦІНКИ РІШЕНЬ У РЕКЛАМНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	193
--	------------

Кирій В. В., Шемшур В. А.

ПРОЦЕС КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	206
---	------------

Кисліченко А.П., Рабеах Мохаммед Рідха Салман

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ДІАГНОСТИКИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	220
---	------------

Костін Ю. Д., Дергоусов В. М.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ.....	231
---	------------

Костін Д. Ю., Шкуро Г. Л.

ЕКОНОМЕТРИЧНІ МОДЕЛІ У ВИЗНАЧЕННІ СТУПЕНЯ ПЕРЕВАГИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ФАКТОРІВ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ НА ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	246
--	------------

Полозова Т. В., Алзубі Лайт Абдел Карім Мохаммад

ФІНАНСОВА МОДЕЛЬ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ.....	255
---	------------

<i>Полозова Т. В., Куценко Ю. А.</i>	
ПОНЯТТЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	265
<i>Полозова Т. В., Обейд Лара Ходор</i>	
СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	274
<i>Полозова Т. В., Самков В. В.</i>	
ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ОБЛІКУ ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИСОКОЇ ЯКОСТІ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	282
<i>Пономарьов С. В.</i>	
ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ОБСЛУГОВУВАННЯ СПОЖИВАЧІВ ПІДПРИЄМСТВАМИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	293
<i>Соколова Л. В., Верясова Г. М.</i>	
ВНУТРІШНЬОФІРМОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	301
<i>Соколова Л. В., Зінченко М. Е.</i>	
СПОЖИВЧІ ПЕРЕВАГИ ЯК ОБ’ЄКТ НЕЙРОМАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	315
<i>Соколова Л. В., Огородник В. А.</i>	
КОНКУРЕНТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА ЯК СУЧАСНА ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ.....	326
<i>Соколова Л. В., Шапошник Б. В.</i>	
НЕОДНОЗНАЧНІСТЬ ДЕФІНІЦІЇ ПОНЯТТЯ «ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА» ТА ОСНОВНА ПРОБЛЕМАТИКА ЇЇ ОЦІНКИ.....	336
<i>Тохтамиш Н. І., Альхьярі Амер Махмуд Алі</i>	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПРОЕКТІВ.....	346

РОЗДІЛ 3

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ’ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

<i>Polozova T.V., Nicola Jennifer John Elia</i>	
ENTERPRISE ECONOMIC SECURITY SYSTEM: THEORETICAL ASPECTS OF FORMATION.....	355
<i>Дутчак Р. Р., Дутчак В. Ф.</i>	
ЗАХИСТ ПРАВА НА ЛІКАРСЬКУ ТАЄМНИЦЮ В ДОКУМЕНТАХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПРИВАТНИХ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ’Я.....	363

Кириї В. В., Мірошніченко Д. Д.

**ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДІЯЛЬНОСТІ КОМПАНІЙ НА
ВИСОКОКОНКУРЕНТНОМУ РИНКУ..... 375**

Колісник О. В., Буркан Є. А.

**ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ
БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА..... 383**

Мурзабулатова О. В., Бабаєв Рахман

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНО-
АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ПІДПРИЄМСТВА..... 390**

Мусієнко В. О., Іванова В. Б.

**МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА
ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА..... 397**

Полозова Т. В., Абдуллаєв Акбар Ібадулла огли

**СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА..... 409**

Полозова Т. В., Ал-Касеасбех Ахмад Закарія Саламех

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В
СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ПІДПРИЄМСТВА..... 419**

Прібильнова І. Б., Вадіяну А. Р.

**ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ..... 427**

Солодкий В. С.

**СИСТЕМА ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ
ПІДПРИЄМСТВА..... 436**

Polozova T. V.

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head of Department of Economic Cybernetics and
Management of Economic Security,
Kharkiv National University of Radio Electronics*

Nicola Jennifer John Elia

*Master student of Department of Economic Cybernetics and
Management of Economic Security,
Kharkiv National University of Radio Electronics*

ENTERPRISE ECONOMIC SECURITY SYSTEM: THEORETICAL ASPECTS OF FORMATION

In the context of economic, environmental, social and political dangers enterprises today are facing tasks of providing the effectiveness of their activities, concerning by the fact that emerging phenomena and trends of the development in external environment can be negative for defined firm. Some changes in the environment result in dangers and threats to an enterprise and, sometimes, act as catalysts for development. That is why the necessity to protect enterprise activity as well as its position on competitive markets, which support the economic security of a firm, as a counteraction to negative external changes.

Such categories as «danger», «risk», «threat», «challenge» have different levels of analysis and attention from scientists. In the situation of uncertainty, the higher level of opportunities related businesses with higher levels of danger. Danger – a situation in which the probability of causing property damage and its possible dimensions are greater than limits, according to the decision maker (manager) estimations. So safety (absence of danger) is a situation in which the possibility of causing property damage estimated as insignificant entity [4].

Nowadays the concept of «security» has become widely used in all areas and in any activity. The economic security of enterprises is closely related to the production of goods, works and services. The economic activity of the whole country

depends on the efficiency of their functioning. Today, a large number of Ukrainian companies are experiencing a decline in production, are at a critical financial state or even in a state of bankruptcy. This situation poses a threat to the economy of the region and to the potential of the enterprise. After all, any enterprise as an element of the economy provides a livelihood for many people, bears social responsibility, and performs a productive function.

Theoretical aspects of enterprise economic security were discussed in the works of many authors. Among Ukrainian scientists we can mention such authors as: V.V. Evdokimov [1], O. I. Zakharov [3], S.V. Kavun [4], I.P. Fomichenko, S. O. Barkova [8], Z. B. Zhivko [2], N.V. Kasyanova [11], Ye. I. Ovcharenko [6], O.A. Kyrychenko, S. M. Laptiev [7], T.V. Polozova [13] and many others.

Based on a review of scientific literature, it can be noted that the economic security of the enterprise is a complex concept and contains a set of factors related to:

- contragents, contact audience: entities with which the company interacts;
- the internal environment of the enterprise;
- the influence of environmental factors.

Enterprise security as a system – the ability to be, to keep his state in the presence of negative influences in the safe range. On the one hand, the existence of risk the economic interests actualize the formation of the security on the other - creating an effective system of economic security refers to the essential interests of the company. From this position enterprises inherent desire to achieve static and dynamic security.

Being based on methodology of system thinking of the American scientist Jamsheed Garayedagi, who combines four elements, namely: beauty of interactive modeling, magic of iteration of structure, function and process, power of planimetric thinking and understanding of the hidden sense of self-organizing behavior [10], applied iterative approach to research of enterprise economic security.

Basic theories of industrial security by Chinese scientist Menggang Li [12] illustrate the security outlook of «trinity» of industrial security, national economic security and enterprise security and analyze differences and connections of industrial

security and industrial development, industry risk, industry opening-up, industry protection.

By K. Raczkowski and S. Schneider opinion «... the economic security means of the solvency of the home or business. It is the ability to balance the obligations in relation to the needs in the medium term...» [14]. So, authors were limited in defining economic security of enterprise only from a position of solvency.

According to V. Yarochkin [9] security system – is «... organized collection of special, services, tools, methods and measures that protect the vital interests of individuals, enterprises, the state from internal and external threats».

G. Minaev reveals security organization: «The security of a process of continuous interaction and confrontation vital interests of the company threats to those interests, both outside and inside. In this interaction and confrontation interests and threats are constantly experiencing the effect of the management system. At the same interests and threats are constantly experiencing the effect of the management system. Security System creates environmental factors, functional system (own security system) and organizational control system (security system)» [5].

S.V. Kavun proposed such definition: «... a system of economic security entity includes a set of sequential, interrelated blocks of steps, systematic and adapted to these objectives, techniques, methods, models that allow to detect, assess and reduce the impact of economic risk to an acceptable level with minimal corporate resources» [4].

A. Zakharov [3] defines a system of economic security as «... a set of interrelated organizational, legal and technical measures aimed at reducing and countering real and potential internal and external risks and threats of the company, which could lead to significant economic losses, stop or slow down the development of the company».

O. A. Kirichenko, S. M. Laptev, P. Ya. Prygunov [7] interpret the system enterprise economic security as «... an organizational complex, which consists of a set of organizational, managerial, technical, legal and other measures to provide economic security, protect the legitimate interests of its management and investors, promoting the sustainable development of the company» .

The contemporary approach to the definition of enterprise economic security reveals Ovcharenko E.: «... a combination of selectively involved in the socio-economic interaction of subjects and objects enterprise economic security; rules, principles and procedures of such interaction is determined safe needs, abilities and functions of security» [6].

Economic security of the enterprise is a state of stable functioning and development of the enterprise and also protection of its financial and material resources from external and internal dangers and threats.

The system of enterprise economic security is a set of interdependent and interacting internal and external subjects for supporting economic security, that have the same goals, material and technical resources, technologies, forms and methods for counteracting real and potential dangers and threats of internal and external environment. The internal subjects of the economic security system include the heads (owners) of the enterprise, the staff of economic security department, managers and staff of all its structural units. External subjects of the economic security system include public authorities and administration, law enforcement agencies, subjects of the non-state security system (security companies; consulting firms with specialization in information and analytical support of the security system; producers of special equipment and clothing etc.); security systems of partner companies; mass media, socio-political organizations and political parties.

The system of economic security of a particular company formed taking into account the objective requirements of the system, due to the peculiarities of maternal socio-economic system (enterprise) component which acts system of enterprise economic security (SEES). These features Ovcharenko E. considers common, accepted order management system, traditionally used management tools, traditional for this company approaches to management decisions adopted personnel policy of the company, and specific: to take the enterprise concept of security (security as a form of protection or security as a form of development), the role, authority, and a service of economic security in the organizational structure [6].

In a general sense systematic factor – an element of the system, this depends on the functioning of all other elements and viability of the system as a whole.

Systematic factor driving the system, it makes it unique concretized in reality a combination of environment, needs, system properties, laws and principles of functioning within the riparian system. In the general theory of systematic main factor considered objective. Thus, there is specificity and distinguishes certain approaches to understanding the basic concept of «economic security», which change depending on the purpose of creating and functioning of economic security. In theory, the development of safety already exists on the allocation of different approaches, each of which involves the creation of the enterprise system of economic security operation which should help to achieve a certain goal. Due to these, possible goals for enterprise security system creation can be:

- saving values (personnel, technology, equipment) from potential dangers and losses are not renewable;
- the harmonization of economic interests through effective operation and resource allocation using risk estimation;
- usage of priority opportunities and competitive advantages in the prevention of and protection from negative impact of threats
- sustainable development, economic freedom, independence in terms of destabilizing challenges

According to the approach to understanding economic security, the main objective of the establishment and functioning of economic security is to ensure its stable, maximize performance and safeguard against threats of internal and external environments. Therefore, to achieve the main goal of the system of economic security should act in the following areas: securing the enterprise from threats to the environment by minimizing the negative impact of market factors like uncertainty, competition, opportunism, asymmetry of information and maximize the effectiveness of the company through efficient distribution and use of resources is inextricably linked with the production function of the company. Thus, the system of economic security it provides close interaction with internal and external environment of the company.

Successful activities to prevent and counter internal and external threats to the enterprise depend on the effective operation of the service (staff unit) of economic

security. The economic security department of the enterprise is a full-time structural subdivision, which reports directly to the first head (owner) and organizes the process of mitigating, reduction and counteraction of threats and risks in cooperation with other structural departments, as well as external entities of the state and non-state security system and this create conditions for sustainable activity and development of the enterprise.

At the present stage, large domestic enterprises create specialized departments, designed to ensure the economic security of these enterprises. However, in practice, a significant number of heads of these newly created units have not yet formed an understanding of the principle of security providing as one of the basic in economic activity. Also the problem of absence of effectively functioning scientific system for assessing and ensuring economic security, the theoretical basis of security providing, and this reduce the effectiveness of security department functioning.

At present, a large proportion of the national enterprises, working in an unstable economic environment, are unprofitable, facing a deep decline in production and being in a critical condition. In the times of crisis, the most dangerous threat to the development of an enterprise is the destruction of its potential. In this case, the ability to restore the enterprise potential using its own funds (depreciation and profits), as well as external borrowings is not provided. Both of these sources in a crisis situation are blocked [2].

From all existing types of threats, it is necessary to identify those which can lead to the destruction of potential of the enterprise under the influence of the factors caused by lacks or weakness of a scientific and industrial policy of the state in real sector of economy. After all, it is important to study the factors that are responsible for the creation of such external economic environment that contribute to trends in production opportunities and meet its interests [8].

The following functions are assigned to the security department of the enterprise: in the premises – the organization of the regime unit; development of documents in order to organize the protection of trade secrets; development and implementation of measures to ensure work with documents related to trade secrets, control of compliance with the requirements of instructive materials; identification of

leakage channels for information with limited access and development of measures to eliminate these channels; accounting for violations of the security regime among employees of the enterprise, customers and competitors; organization and conduct of official investigations into the facts of disclosure or loss of documents and other violations of the security of the enterprise; development, updating and replenishment of the list of information constituting a trade secret and regulations, that govern the security organization and information protection; ensuring compliance with the requirements of standards of trade secrets protection; organization and regular training of employees of the whole firm and security department in all areas of trade secret protection; keeping records of safes and metal cabinets in which permanent or temporary storage of confidential documents is allowed, as well as accounting and protection of special premises and technical means in them; maintaining contacts with law enforcement agencies and security services of neighboring enterprises in the interests of studying the criminal situation in location of the firm.

Thus, one of the important conditions for increasing the efficiency and sustainability of enterprises in a volatile environment is to improve the management system, taking into account the factors of economic security [11].

The system of economic security can be seen as a coherent framework within which conflicting interests are implemented organizational and economic forms of management in conjunction with the relevant ownership. Creation of an effective system of economic security, in our opinion, is to assess the safety factors of economic entities and the creation of a set of measures that include as tools for the prevention or reduction of damage from internal and external threats, as well as compensatory arrangements with their negative manifestations.

References

1. Євдокимов В. В., Олійник О. В., Грицишен Д. О., Грищенко О. О. Концепція управління економічною безпекою суб'єктів господарювання в контексті теорії сталого розвитку: монографія; Житомир. держ. технол. ун-т. Житомир, 2013. 251 с.

2. Живко З. Б. Управління економічною безпекою підприємства в умовах ринкових відносин. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 10. С. 138-145.
3. Захаров О. І. Побудова комплексної системи забезпечення економічної безпеки підприємства. *Вчені записки Університету «КРОК»*. Випуск 18. Т. 4. 2008. С. 50-58.
4. Кавун С. В. Система економічної безпеки: методологічні та методичні засади: монографія. Харків, Вид-во ХНЕУ. 2009. 300 с
5. Минаев Г. А. Безопасность организации. Москва: Логос. 2008. 368 с.
6. Овчаренко Є. І. Система економічної безпеки підприємства: формування та цілепокладання: монографія. Луганськ: СЛУ ім. В. Даля. 2015. 482 с.
7. Управління фінансово-економічною безпекою: навч. посібник / О. А. Кириченко, С. М. Лаптев, П. Я. Пригунов та ін.; В. С. Сідака. Київ: Дорадо-Друк, 2010. 412 с.
8. Фоміченко І. П., Баркова С. О. Формування системи управління економічної безпеки на підприємствах України. *Економіка та управління підприємствами машинобудування галузі: проблеми теорії та практики*. 2013. № 3. С. 57-66.
9. Ярочкин В. И. Система безопасности фирмы. М.: Ось-89. 2003. 352 с.
10. Garayedagi J. System thinking: How to operate chaos and difficult processes The platform for architecture modeling business. 2020. p. 480.
11. Kasyanova N. V., Kasyanov A. V. Diagnosing economic security of an industrial enterprise. *Економіка промисловості*. 2014. № 1. С. 136-144.
12. Menggang Li (2013). Research of industrial security theory, Springer-Verlag, Berlin Heidelberg, P. 15.
13. Polozova T., Cherkashina M., Shapoval O., Romanchik T., Alzoubi Laith Abdel Karim Mohammad. Assessment of risks in conditions of provision of security of economic activities of organizations (Оцінювання ризиків в умовах забезпечення безпеки господарської діяльності організацій). *Journal of security and sustainability issues*. 2019. № 8 (4). С. 705-714.
14. Raczkowski K., Schneider S. (2013). The economic security of business transactions, *Management in business*, Oxford: Chartridge Books Oxford.

Наукове видання

ЕКОНОМІЧНІ ТА БЕЗПЕКОВІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОГО БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА

Колективна монографія

За загальною редакцією
доктора економічних наук, професора Т. В. Полозової

Комп'ютерна верстка
Мурзабулатова Олена Вячеславівна

Дизайн обкладинки
Іванова Вікторія Борисівна

Підп. до друку 27.11.19. Формат 60x84 1/16.
Спосіб друку – ризографія. Умов. друк. арк. 19,06.
Тираж 50 прим. Ціна договірна.

Віддруковано в типографії ФОП Андреев К.В.
61166, Харків, вул. Богомольця, 9, кв. 50.
Свідоцтво про державну реєстрацію
№24800170000045020 від 30.05.2003 р.
ep.zakaz@gmail.com
тел. 063-993-62-73